

Norsk språknemnds virksomhet i 1970

I 1970 ble det etablert et nærmere samarbeid enn tidligere mellom Norsk språknemnd og terminologiinstitusjonene Norges Standardiseringsforbund og Rådet for Teknisk Terminologi. På årsmøtet i Norsk språknemnd, der Norges Standardiseringsforbund og Rådet for Teknisk Terminologi var invitert, ble terminologiarbeidet drøftet og verdien av et godt samarbeid om terminologi understreket.

Norsk språknemnd er valgt inn som medlem av Rådet for Teknisk Terminologi, og en av sekretærene i nemnda til å delta i Norges Standardiseringsforbunds hovedkomitémøter. Som før blir de forslag til standarder som Norges Standardiseringsforbund utarbeider, og en del av de forslag til ordlister som Rådet for Teknisk Terminologi utarbeider, sendt inn til Norsk språknemnd for språklig gjennomgåing.

Et samarbeidsutvalg som bestod av representanter for Norges Standardiseringsforbund, Rådet for Teknisk Terminologi og Norsk språknemnd, har gitt uttrykk for at selve grunnlaget for terminologiarbeidet må bli bedre, og at samarbeidet om terminologi må bli effektivt. Dette er Norsk språknemnd enig i, og nemnda mener at det bør bli utarbeidet en registrant over fagord som er i bruk i norsk, og at denne fagordregistranten må kunne behandles datamaskinelt. Norsk språknemnd har overfor myndighetene gjort framlegg om at det blir tilsatt en egen fagspråk-amanuens i sekretariatet, og nemnda har vendt seg til de andre språknemndene om at fagspråk-spørsmål blir drøftet på det nordiske språkmøtet 1971.

Det arbeid med allmennord-registrant og datamaskinell språkbehandling som Norsk språknemnd gjorde opptaket til i sam-

arbeid med datasentralen i Bergen, fortsetter. Registranten over allmennord omfatter nå ca. 40 000 ord, og visse utskrifter av materialet, ordnet etter bøyningskategorier, foreligger. Det er også laget en baklengsalfabetisert versjon av registranten.

Arbeidet med å lese korrektur på registranten er i gang, og spørsmålet om å utvide ordtilfanget i den har vært drøftet. Seinere vil en prøve å få gitt ut ordregistranten som offisiell registrant over gjeldende norsk rettskrivning.

Arbeidet med ekserpering av nyord i aviser, tidsskrifter og bøker fortsetter. Datasentralen i Bergen har laget en førebels, alfabetisert utskrift av nyordsmaterialet for perioden 1945—1970.

Granskingen av lærebøker fortsetter på samme måte som før. I 1970 kom det inn til språklig kontroll 244 lærebøker. Av dem var 160 på bokmål, 54 på nynorsk, mens 30 bøker hadde både bokmåls- og nynorsktekst. Dette er en økning på 36 % fra 1969, og en økning på 38,6 % i forhold til gjennomsnittet for årene 1965—1969.

Granskingen gjelder lærebøker til bruk i grunnskole og gymnas, handelsgymnas og handelsskoler, tekniske skoler og andre yrkesskoler. Det blir kontrollert at bøkene er i samsvar med gjeldende rettskrivning, at det er konsekvens i ordbruk og formverk, og at terminologi og annet ordvalg er korrekt; der det er nødvendig, blir det gjort merknader til syntaks og stil. Eventuell dansk eller svensk tekst i lærebøkene blir også kontrollert. Vanligvis blir lærebøkene godkjent under forutsetning av at visse endringer blir gjort; det hører til sjeldenhetene at departementet blir tilrådd ikke å godkjenne en bok.

Et særlig viktig område representerer lærebøkene i norsk: språklærer, grammatikker, norskhefter og ordlister. Her er Norsk språknemnd faglig instans også og må ta standpunkt til innholdet.

Lærebokgranskingen er tidkrevende, og den legger beslag på 60—70 % av sekretærenes tid. Men tilsynet med lærebøkene gir god kunnskap om språket og om språklige utviklingsten-

denser, og dette kommer til nytte i både rådgivingsarbeid og normeringsarbeid.

I tillegg til den rådgiving som skjer i samband med lærebokgranskingen, har Norsk språknemnd svart på språklige spørsmål fra departementer og andre statskontorer, fra radio og fjernsyn, dagspresse og ukepresse, forlag og andre firmaer og fra enkeltpersoner. Spørsmålene har gjeldt så å si alle sider av språket, særlig ords skrivemåte, bøyning og betydning, fremmedord og avløsere for fremmedord, tegnsetning, språkføring; nemndsekretariatet har gått igjennom og kontrollert språket i brosjyrer, skjemaer, rundskriv og eksamensoppgaver.

I rådgivingsarbeidet har en ofte tatt kontakt med nemndene i andre nordiske land.

Årsmeldingen for Norsk språknemnd for 1970 er trykt som tillegg til "Norsk skole" og som særtrykk. Samlet opplagstall er 12 850. I skriftserien (nr. 6) har Norsk språknemnd gitt ut Finn-Erik Vinje: "Moderne norsk avisspråk" (om andre, samnordiske skrifter i skriftserien, se artikkelen "Nordisk språksamarbeid 1970—71", s. 19).

Arbeidet med redigeringen av et skrift om skrivemåte og uttale av geografiske navn er i gang, likeså arbeidet med å samle materiale til et skrift om historiske navn.